

Силабус курсу:

**ОБЛІК І ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ ЗА
МІЖНАРОДНИМИ СТАНДАРТАМИ 1**

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Ступінь вищої освіти: магістр

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Рік підготовки: 1

Семестр викладання: весняний

**Кількість кредитів
ЄКТС:** 5

Мова(-и) викладання: українська

**Вид семестрового
контролю** залік

Автор курсу та лектор:

к.е.н., доц., Манухіна Марта Юріївна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

доцент кафедри обліку і оподаткування

посада

marta.manukhina@gmail.com

+38-050-575-81-71

513 ГК, за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач лабораторних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по-батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу:

Процеси економічної інтеграції у світовий простір та інтернаціоналізація економіки України призвели до необхідності гармонізувати національну систему обліку та складання звітності з вимогами міжнародних стандартів. Це буде сприяти формуванню привабливого інвестиційного клімату в країні та прискорить інтеграційні процеси в економічних відносинах. На сьогоднішній день провідні компанії світу та значна кількість вітчизняних підприємств здійснюють ведення обліку та складають фінансову звітність з використанням міжнародних стандартів. Саме тому адміністративний персонал в цілому і бухгалтер зокрема, повинен опанувати ведення обліку за міжнародними стандартами, вміти скласти на цій основі фінансову звітність та детально аналізувати наведену інформацію для прийняття виважених управлінських рішень.

Наведені в курсі матеріали спрямовані на формування у студентів базових теоретичних знань та практичних навичок з організації і методики ведення обліку та складання звітності за міжнародними стандартами.

Результати навчання:

Знання: результатами навчання є опанування та отримання теоретичних і практичних навичок які дозволять інтегрувати в собі попередньо здобуті знання з різних галузей економіки та управління, на основі чого здобувачі вищої освіти зможуть оволодіти теоретичними знаннями та одержати практичні навички щодо структури і змісту міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності; необхідності застосування міжнародних стандартів обліку та фінансової звітності; відмінності порядку ведення обліку та складання фінансової звітності за міжнародними та національними стандартами; сутності методологічних засад і методів обліку активів, зобов'язань, власного капіталу, передбачених Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку; методики заповнення та порядку представлення фінансової звітності у відповідності до вимог міжнародних стандартів.

Вміння: Заповнювати форми звітності, які застосовуються у міжнародній практиці: звіт про фінансовий стан на кінець періоду, звіт про сукупні доходи за період; звіт про зміни у власному капіталі за період; звіт про рух грошових коштів за період; примітки, що містять стислий виклад суттєвих облікових політик та інші пояснення; додатковий звіт про фінансовий стан на початок порівняльного періоду; використовувати облікову інформацію для прийняття управлінських рішень; застосовувати передовий досвід організації обліку за міжнародними стандартами у вітчизняній обліковій практиці;

застосовувати методика трансформації фінансової звітності, складеної за П(С)БО, у звітність за МСФЗ.

Передумови до початку вивчення:

Передумовою вивчення дисципліни «Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами» є знання з дисциплін «Фінансовий облік», «Фінанси», «Облік в зарубіжних країнах», «Облік і звітність в оподаткуванні», «Звітність підприємств». Дисципліна «Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами» служить необхідною передумовою для подальшого вивчення дисциплін: «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» та «Консолідація фінансової звітності».

Мета курсу (набуті компетентності)

Метою викладання дисципліни є засвоєння теоретичних засад з організації і методики ведення обліку за міжнародними стандартами; набуття практичних навичок з формування фінансової звітності за міжнародними стандартами.

За результатами вивчення даного навчального курсу здобувач вищої освіти набуде наступних компетентностей:

ЗК 1. Здатність застосовувати інформаційні навички і уміння, опанування методів збирання даних відповідно до гіпотез, створення масивів емпіричних даних, опрацювання різноманітних джерел, повідомлень.

СК1. Здатність формувати та використовувати облікову інформацію для прийняття ефективних управлінських рішень на всіх рівнях управління підприємством в цілях підвищення ефективності, результативності та соціальної відповідальності бізнесу.

СК 2. Здатність організовувати обліковий процес та регламентувати діяльність його виконавців у відповідності з вимогами законодавства та менеджменту підприємства.

СК3. Здатність формулювати завдання, удосконалювати методики та впроваджувати сучасні методи фінансового та управлінського обліку, аналізу, аудиту і оподаткування у відповідності зі стратегічними цілями підприємства.

СК 4. Здатність здійснювати діяльність з консультування власників, менеджменту підприємства та інших користувачів інформації у сфері обліку, аналізу, контролю, аудиту, оподаткування.

СК 5. Здатність проводити наукові дослідження з метою вирішення актуальних завдань теорії, методики, організації та практики обліку, аудиту, аналізу, контролю та оподаткування.

Що забезпечується досягненням наступних програмних результатів навчання:

РН 1. Формувати фінансову звітність за національними та міжнародними стандартами для суб'єктів господарювання на корпоративному рівні, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

РН 2. Збирати, оцінювати та аналізувати фінансові та нефінансові дані для формування релевантної інформації в цілях прийняття управлінських рішень.

РН 3. Знати міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутні послуги з дотриманням вимог професійної етики.

РН 4. Вміти складати фінансову звітність за міжнародними стандартами, інтерпретувати, оприлюднювати й використовувати відповідну інформацію для прийняття управлінських рішень.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Концептуальні основи Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (Міжнародних стандартів фінансової звітності)	денна 2/2 заочна 0,25/0,25	Методичне управління бухгалтерським обліком в Україні. Сутність, зміст та напрямки використання МСБО (МСФЗ). Порівняльна характеристика П(С)БО та МСБО (МСФЗ). Структура Комітету (Ради) по МСБО (МСФЗ). Порядок розробки і впровадження МСБО (МСФЗ). Міжнародні професійні організації бухгалтерів та їх роль в організації бізнесу і управлінні підприємствами. Професійні організації бухгалтерів в Україні	Участь в обговоренні Аналіз ситуацій Тести Обговорення рефератів
2.	Складання та подання фінансової звітності	денна 2/2 заочна 0,25/0,25	Якісні характеристики фінансової звітності та загальні вимоги до подання інформації у фінансових звітах згідно з МСБО (МСФЗ). Призначення, склад та елементи фінансової звітності згідно з МСБО (МСФЗ). Структура та порядок складання і подання фінансової звітності згідно з МСБО (МСФЗ). Баланс та події після дати балансу. Звіт про прибутки і збитки. Звіт про зміни у власному капіталі. Звіт про рух грошових коштів. Примітки до фінансових звітів або розкриття інформації про облікову політику. Проміжна фінансова звітність. Звітність за сегментами. Загальні принципи та порядок консолідації фінансової звітності. Фінансова звітність в умовах гіперінфляції. Порядок внесення змін і виправлень у фінансові звіти згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання
3.	Розкриття інформації про основні засоби та інвестиційну нерухомість у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Загальні принципи оцінки основних засобів згідно з МСБО (МСФЗ). Методи амортизації основних засобів згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про основні засоби у фінансовій звітності	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	(Міжнародними стандартами фінансової звітності)		згідно з МСБО (МСФЗ). Економічний зміст, умови визнання та класифікація інвестиційної нерухомості згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про інвестиційну нерухомість у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	
4.	Розкриття інформації про нематеріальні активи у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності)	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Витрати на дослідження і розробки згідно з МСБО (МСФЗ). Первісна оцінка нематеріальних активів згідно з МСБО (МСФЗ). Переоцінка нематеріальних активів згідно з МСБО (МСФЗ). Методи амортизації нематеріальних активів згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про нематеріальні активи у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання
5.	Непоточні активи, що утримуються для продажу, та діяльність, що припиняється, згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності).	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Оцінка непоточних активів, що утримуються для продажу, згідно з МСБО (МСФЗ). Причини, умови та ознаки діяльності, що припиняється, згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про непоточні активи, що утримуються для продажу, та діяльність, що припиняється, у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання
6.	Розкриття інформації про оренду у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності)	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Фінансова оренда необоротних активів. Операційна оренда необоротних активів. Відображення орендних операцій у фінансовій звітності орендодавця згідно з МСБО (МСФЗ). Відображення орендних операцій у фінансовій звітності орендаря згідно з МСБО (МСФЗ). Зворотня оренда або продаж з подальшою орендою розробки згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про оренду у фінансовій звітності розробки згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання
7.	Розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Первісна оцінка запасів та їх оцінка на дату складання Балансу згідно з МСБО (МСФЗ). Системи обліку запасів згідно з МСБО (МСФЗ). Методи оцінки запасів при їх	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
	(Міжнародними стандартами фінансової звітності)		вибутті згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	завдання
8.	Розкриття інформації про фінансові інвестиції у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності)	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Загальні принципи первісної оцінки фінансових інвестицій та їх оцінки на дату складання Балансу згідно з МСБО (МСФЗ). Фінансові інвестиції, що обліковуються за методом участі у капіталі. Фінансові інвестиції, що утримуються до їх погашення. Фінансові інвестиції, що призначені для продажу. Фінансові інвестиції у асоційовані підприємства. Фінансові інвестиції у спільну діяльність. Фінансові інвестиції у дочірні підприємства. Розкриття інформації про фінансові інвестиції у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання
9.	Розкриття інформації про фінансові інструменти у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності)	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Загальні принципи оцінки фінансових інструментів згідно з МСБО (МСФЗ). Хеджування фінансових інструментів згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про фінансові інструменти у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання
10.	Виплати працівникам та облік і звітність щодо програм пенсійного забезпечення згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності)	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Загальна характеристика короткострокових виплат працівникам згідно з МСБО (МСФЗ). Загальна характеристика виплат працівникам після закінчення трудової діяльності згідно з МСБО (МСФЗ). Загальна характеристика виплат працівникам при звільненні згідно з МСБО (МСФЗ). Загальна характеристика інших довгострокових виплат працівникам згідно з МСБО (МСФЗ). Загальна характеристика працівникам інструментами власного капіталу згідно з МСБО (МСФЗ). Сутність та види програм пенсійного забезпечення згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про виплати працівникам у фінансовій звітності та	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання

№	Тема	Години (Л/ПЗ) за формами навчання	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			звітність програм пенсійного забезпечення згідно з МСБО (МСФЗ).	
11.	Розкриття інформації про дохід у фінансовій звітності згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності)	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Загальні принципи оцінки доходу згідно з МСБО (МСФЗ). Дохід від продажу продукції (товарів) згідно з МСБО (МСФЗ). Методи визнання та визначення доходу від продажу активів згідно МСБО (МСФЗ). Дохід від надання послуг згідно з МСБО (МСФЗ). Методи визначення ступеня завершення послуг згідно з МСБО (МСФЗ). Дохід від використання активів підприємства іншими сторонами згідно з МСБО (МСФЗ). Розкриття інформації про доходи у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання
12.	Методика відображення у фінансовій звітності впливу зміни валютних курсів та цінових змін згідно з Міжнародними стандартами бухгалтерського обліку (Міжнародними стандартами фінансової звітності)	денна 1/1 заочна 0,15/0,15	Визнання та облік курсової різниці. Облік та складання звітності в умовах зміни цін. Розкриття інформації про вплив змін валютних курсів та цінових змін у фінансовій звітності згідно з МСБО (МСФЗ).	Участь в обговоренні Практичні вправи Аналіз ситуацій Тести Індивідуальні завдання

Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Голов С. Ф., Костюченко В. М. Бухгалтерський облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. [Текст] / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. [2-е вид., перероб. і доп.]. – Х. : Фактор, 2008. – 1008 с.
2. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами: приклади та коментарі : практичний посібник / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К. : Лібра, 2001. – 840 с.
3. Куцик П.О., Головацька С.І. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами. – Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. - Видавництво ЛТЕУ, 2018. - 280 с.
4. Міжнародні стандарти фінансової звітності : [Електронний ресурс]. – Режим доступу :http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article%20showHidden%20=1&art_id%20=408095&cat_id%20=408093%20&ctime%20=1423500775962.
5. Міжнародні стандарти фінансової звітності: версія 2016 року/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhнародni-standarty-finansovoi-zvitnosti--versii-2016-perekladu-ukrainskoii-movoi-ukrainskiy?category=bjudzhet&subcategory=buhgalterskij-oblik>
6. Міжнародні стандарти фінансової звітності – 2014 [пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова]. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2014. – Том 1. – 1608 с.
7. Міжнародні стандарти фінансової звітності – 2014 [пер. з англ. за ред. С. Ф. Голова]. – К. : Федерація професійних бухгалтерів і аудиторів України, 2014. – Том 2. – 1648 с.
8. Облік і звітність за міжнародними стандартами : навч. посіб. / [Небильцова О. В., Коршикова Р. С., Лук'яненко Л. І., Ходзицька В. В.]. – К. : КНЕУ, 2011. – 453 с.

Допоміжна література

1. Безверхий К.В. Міжнародні стандарти фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) [текст] практичний посібник. –К.: ЦУЛ, 2017. – 228 с.
2. Бессонова С. І. Складання фінансової звітності за міжнародними стандартами фінансової звітності: навч. посіб. / С. І. Бессонова. – Маріуполь: ПДТУ, 2016. – 235 с.
3. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль: Екон. думка. ТНЕУ, 2016. – 360 с.
4. Бутинець Ф. Ф. Міжнародні стандарти фінансової звітності: тести : навчальний посібник / за ред. проф. Ф. Ф. Бутинця. – Житомир : Рута, 2006. – 172 с.
5. Войнаренко М. П. Міжнародні стандарти фінансової звітності та аудиту [Текст] : навч. посіб. / М. П. Войнаренко, Н. А. Пономарьова, О. В. Замазій. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
6. Голов С. Ф. Международные стандарты финансовой отчетности : вопросы, тесты, упражнения / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко ; под ред. С. Ф. Голова. – К. : Либра, 2007. – 320 с.

7. Голов С. Ф. Международные стандарты финансовой отчетности : практикум / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – Х. : Фактор, 2010. – 400 с.
8. Голов С. Ф. Международные стандарты финансовой отчетности: вопросы, тесты, упражнения. [Текст] / С. Ф. Голов, В. Н. Костюченко, Н. Г. Богатко. – Под ред. С.Ф. Голова. – К. : Либра, 2007. – 320 с.
9. Голов С. Ф. Трансформація звітності українських підприємств у фінансову звітність за міжнародними стандартами : методичні рекомендації / за ред. С. Ф. Голова. – Вінниця : Консоль, 2010. – 308 с.
10. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами: навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2016. – 368 с.
11. Лучко М. Р., Бенько І. Д. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами / М. Р. Лучко, І. Д. Бенько. – Тернопіль: Екон. думка. ТНЕУ, 2016. – 360 с.

Методичне забезпечення

1. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: методичні вказівки та завдання для практичних занять для студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування” /Манухіна М.Ю./ - СНУ ім. В. Даля, 2016.
2. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: тести та завдання для самостійної і індивідуальної роботи студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування” /Манухіна М.Ю./ - СНУ ім. В. Даля, 2018.
3. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: методичні вказівки та завдання контрольних робіт для студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування” /Манухіна М.Ю./ - СНУ ім. В. Даля, 2020.
4. Облік і фінансова звітність за міжнародними стандартами: комплексні контрольні завдання для заміру знань студентів спеціальності 071 “Облік і оподаткування” /Манухіна М.Ю./ - СНУ ім. В. Даля, 2017.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Ради з МСБО <http://www.iasb.org>
2. Офіційний сайт Міжнародної федерації бухгалтерів <http://www.ifac.org>
3. Офіційний сайт Міністерства фінансів України з МСФЗ <http://195.78.68.18/minfin/>
4. Сайт з МСФЗ для банківських установ <https://stakeholder.com.ua>
5. Сайт аудиторської фірми Делойт <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/audit/articles/clearly-ifrs-guides.html>
6. Платформа законодавства ifrs.ligazakon.ua/

Оцінювання курсу

Таблиця 1

Бали оцінки за навчальну діяльність - денна форма, 2 семестр

Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Тема 7
до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 5

Продовження таблиці

Тема 8	Тема 9	Тема 10	Тема 11	Тема 12	Залік	Сума
до 5	до 5	до 5	до 5	до 5	до 40	до 100

Таблиця 1

Бали оцінки за навчальну діяльність – заочна форма, 2 семестр

Присутність на всіх заняттях	Активність, виконання та захист практичних завдань	Виконання і захист контрольної роботи	Залік (тестування)	Сума
до 10	до 30	до 20	до 40	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Студент може пройти певні онлайн-курси, які пов'язані з темами дисципліни, на онлайн-платформах. При поданні документу про проходження курсу студенту можуть бути перезараховані певні теми курсу та нараховані бали за завдання.

Під час виконання завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим.

Завдання і заняття:

Всі завдання, передбачені програмою курсу мають бути виконані своєчасно і оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. В разі поважної причини (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни можуть бути збільшені за письмовим дозволом директора інституту.

Самостійна робота включає в себе теоретичне вивчення питань, що стосуються тем лекційних занять, які не ввійшли в теоретичний курс, або ж були розглянуті коротко, їх поглиблена проробка за рекомендованою літературою, а також виконання завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти вчасно приходять до аудиторії відповідно до діючого розкладу та обов'язково мають дотримуватися вимог техніки безпеки.

Під час занять студенти:

- не залишають аудиторію без дозволу викладача;
- не заважають викладачу проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

- є підготовленими відповідно до вимог даного курсу;
- розраховують тільки на власні знання (не шукають інші джерела інформації або «допомоги» інших осіб);
- не заважають іншим;
- виконують усі вимоги викладачів щодо контролю знань.